

T.B.M.M.

İYİ PARTİ

GRUP BAŞKANLIĞI

Tarih : 29.6.2026
Sayı : 6089

44141

Yasin ÖZTÜRK
Denizli Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Ticaret Bakanı Sayın Ömer BOLAT tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını; Anayasa'nın 98 ve İçtüzüğü'nün 96.maddeleri gereğince saygılarımla arz ederim.

Yasin ÖZTÜRK
Denizli Milletvekili

Karşılıksız Çekler: Ekonominin Sessiz Alarmı

Bir çekin arkasında sadece bir imza yoktur.

O çek; bir güvenin, bir ticari ilişkinin, bir emeğin ve çoğu zaman bir ailenin geleceğinin teminatıdır.

Ama bugün o imza, giderek daha sık boşa düşüyor.

Son dönemde karşılıksız çeklerdeki artış, artık münferit bir sorun olmaktan çıkmış; ekonominin derinlerinde büyüyen bir krizin en net göstergelerinden biri haline gelmiştir. Çünkü çek, piyasanın nabzıdır. O nabız bozulduğunda, sistemin tamamı alarm verir.

Bugün piyasada yaşanan tablo açıktır:

Vadeler uzuyor, tahsilatlar gecikiyor, güven azalıyor.

İşletmeler ayakta kalabilmek için çekle dönmeye çalışıyor; ancak zincirin bir halkası koptuğunda, etkisi domino taşı gibi tüm piyasaya yayılıyor.

Bir esnafın aldığı çekin karşılıksız çıkması, yalnızca o kişiyi değil; onun borçlu olduğu diğer esnafı, çalışanını, tedarikçisini de doğrudan etkiliyor.

Bir çekin ödenmemesi, çoğu zaman onlarca işletmenin dengesini bozuyor.

Peki bu noktaya nasıl gelindi?

Yüksek enflasyon, artan maliyetler, finansmana erişimde yaşanan zorluklar ve daralan iç piyasa...

Tüm bu unsurlar işletmeleri kısa vadeli çözümlere yönlendiriyor. Çek, adeta "kredi" yerine kullanılan bir araç haline geliyor. Ancak bu kredi, hiçbir güvencesi olmayan bir kredidir.

Bankaya değil, birbirine borçlanan bir piyasa...

Ve bu sistem sürdürülebilir değildir.

Daha da vahimi, karşılıksız çeklerin yarattığı hukuki ve ekonomik sonuçların caydırıcılığı da tartışmalıdır.

Çekin karşılıksız çıkmasının yaptırımları, piyasada güveni yeniden tesis etmeye yetmemektedir.

Alacaklı hakkını zamanında alamazken, borçlu çoğu zaman sistemin açıklarından faydalanarak süreci uzatabilmektedir.

Bu durum, dürüst ticaret yapan işletmeler için büyük bir haksızlığa dönüşmektedir.

Çünkü yükümlülüğünü yerine getiren ile getirmeyen arasındaki fark, giderek silikleşmektedir.

Bir diğer önemli sorun da şeffaflık eksikliğidir.

Karşılıksız çek sayıları, sektörler göre dağılımı, bölgesel yoğunluk gibi veriler kamuoyuyla yeterince açık ve düzenli paylaşılmamaktadır.

Oysa bu veriler hem politika üretmek hem de piyasadaki riskleri öngörebilmek için hayati önemdedir.

Bugün gelinen noktada çek, güven aracı olmaktan çıkıp risk aracına dönüşmektedir.

Ve bu dönüşüm, yalnızca ticareti değil; toplumsal güven duygusunu da zedelemektedir.

Çünkü güvenin olmadığı yerde ticaret olmaz.

Ticaretin olmadığı yerde ise üretim, istihdam ve büyüme sadece kâğıt üzerinde kalır.

Bu Bağlamda;

- 1) Son 5 yılda Türkiye genelinde karşılıksız çek sayısı ve tutarı yıllara göre nasıl değişmiştir? Bu artışın temel nedenleri nelerdir?
- 2) Karşılıksız çeklerin sektörler ve bölgelere göre dağılımına ilişkin güncel veriler neden düzenli ve şeffaf şekilde kamuoyuyla paylaşılmamaktadır?
- 3) Çekin karşılıksız çıkmasına yönelik mevcut yaptırımların caydırıcılığı neden yetersiz kalmaktadır? Bu konuda yeni bir düzenleme planlanmakta mıdır?
- 4) Çekin bir "ödeme aracı" olmaktan çıkıp fiili bir "kredi aracı" haline gelmesi karşısında, finansal sistemde yapısal bir çözüm düşünülmekte midir?
- 5) Küçük ve orta ölçekli işletmelerin finansmana erişim sorunu çözülmeden, karşılıksız çek sorununu azaltmanın mümkün olduğunu düşünüyor musunuz?
- 6) Çekleri tahsil edemediği için iflas eden veya ciddi zarara uğrayan işletmeler için herhangi bir koruma veya destek mekanizması mevcut mudur?
- 7) Piyasada güveni yeniden tesis etmek adına somut ve kısa vadeli hangi adımlar atılacaktır?
- 8) Her geçen gün artan karşılıksız çekler karşısında, ticari hayatın temelini oluşturan "güven" duygusunun zedelenmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu sorular yalnızca bir ödeme aracının değil, bir ekonomik düzenin sorgulanmasıdır.

Çünkü çekler karşılıksız kaldığında, aslında en büyük karşılıksızlık güvenin kaybıdır.